

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Approaches to the Study of International Relations

Schut, D.M.

Citation

Schut, D. M. (1973). Boekbespreking van: Approaches to the Study of International Relations. *Acta Politica*, 8: 1973(2), 235-237. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451415>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451415>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

ken, welke hij eind 1965 en begin 1966 met functionarissen heeft gevoerd in Parijs en in de provincie. Voor statistisch materiaal was hij aangewezen op een enquête van de Chambres d'Agricultures onder haar kader en de algemene peilingen van publieke opinie; Muth heeft dit aangevuld met een eigen enquête onder bezoekers aan de landbouwtentoonstelling, welke begin 1966 plaatsvond.

Het eerste deel van de studie gaat na hoever de Europese integratie in de Franse landbouw is doorgedrongen. De discussies bij de voorbereiding van de verdragen beperkten zich tot de groep van gekozen voormannen en de functionarissen van de landbouworganisaties. Reeds in een vroeg stadium, 1949, stelden deze leidinggevende groep zich positief tegenover de integratie op, omdat het de mogelijkheid van een ruimere export van Franse landbouwproducten opende; tegelijk werd echter de voorwaarde gesteld dat de Franse markt tegen Italiaanse en Nederlandse importen goed beschermd zou moeten worden.

De Franse regering onder de IVe Republiek wekte de hoop, dat door economische integratie een voor de boeren royaler Frans landbouwbeleid mogelijk zou zijn dan tevoren.

Er was in de vijftiger jaren, zoals in de andere ontwikkelde landen, na de opvulling van de na-oorlogse voedselschaarste, een neiging tot overproductie. Zonder een verruiming van afzet buiten Frankrijk zou deze situatie leiden tot een verzwakking van de boeren, die toch al niet op ruime aandacht van de Franse autoriteiten konden rekenen. Zo zou volgens de landbouworganisaties het landbouwbeleid dat door 'Brussel' zou worden gevoerd, nooit veel slechter kunnen zijn van dat van 'Parijs'.

Achter deze opvatting van de woordvoerders van de landbouworganisaties, ging een grote heterogeniteit van deelbelangen schuil. De belangen van de grote akkerbouwboeren uit Noord-Frankrijk kwamen onversneden door in de standpuntbepaling om de eenvoudige reden dat uit deze sociale subgroep de boerenleiders werden gerecruteerd. De boeren uit de veehouderijgebieden konden weinig reële mogelijkheden worden voorgehouden. Toch was het juist deze groep die bv. in de eerste jaren van de E.E.G. (van 1958 tot 1962) door algemene protestacties de Franse regering ertoe bracht om in Brussel met kracht van de andere lid-staten een concretisering van de E.E.G.-landbouwpolitiek te verlangen. Een dreiging extra daarbij vormde de agrarische structureel zeer zwakke Z.W.-hoek van het land waar de communistische partij vaste voet bij de landbouwers heeft. Naast de traditionele landbouworganisaties, die vooral de nadruk legden op exportmogelijkheden en een optrekking van het prijsniveau, kwam de organisatie van jongeren, de C.N.J.A., naar voren die pleitte voor een structurele sanering van de landbouw. Deze jongeren (tot 35 jaar) kregen financiële steun van de Gaullistische regering; politici als Pisani en Mansholt vestigden hun hoop op deze jongeren en ook bij Muth hebben zij duidelijk sympathie gewekt omdat zij de discussie over de landbouwpolitiek met een schone lei wilden beginnen.

De Franse politiek van de 'lege stoel' van juli 1965 zette de verworvenheden van de E.E.G.-landbouwpolitiek van Frankrijk op het spel. Eind 1965 werden de Presidentsverkiezingen gehouden. Hoewel de Franse landbouworganisaties zich naar de vorm van elke politieke keuze onthielden, waren zij zeer duidelijk in hun veroordeling van het stopzetten van de Europese landbouwintegratie door De Gaulle.

Ook de jongerenorganisatie vond, na aanvankelijk over 'een wellicht nuttige adempauze' te hebben gesproken, dat de Franse regering moest ingaan op de nieu-

we voorstellen die de Europese Commissie na de crisis indienden. Met een 'witboek' traden de landbouworganisaties in debat met de Gaullistische regering; voor de regering wekte het reeds zeer veel ergernis, dat een belangengroep twijfel wekte aan de juistheid van De Gaulle's buitenlandse politiek. Pompidou zei, dat de E.E.G. de Franse landbouw toch niet meer kon opleveren dan hogere graanprijzen en dus geen voordeel voor de veehouderij zou meebrengen, maar de Franse landbouworganisaties lieten zich niet meer van hun stuk brengen.

De verkiezingen waren voor De Gaulle geen groot succes. Muth heeft niet kunnen nagaan welke invloed er is uitgegaan van de boerenkiezers, omdat hij niet over de gedetailleerde stemuitslagen beschikte; uit globale gegevens blijkt dat de boeren niet veel anders stemden dan de gemiddelde Fransman. Na de verkiezingen had de regering weer oog voor het belang van de Franse landbouw bij de E.G. en werkte weer mede aan de landbouwintegratie nadat met het z.g. compromis van Luxemburg ook de politieke bezwaren van Frankrijk waren weggenomen.

Uit deze historie blijkt volgens Muth dat de bedreiging van de integratie dan wel geen volksbeweging in gang heeft gezet, maar dan toch wel een belangrijke 'pressure group' zich met een zeker succes vrij ver op partijpolitiek terrein heeft doen wagen. Het ging daarbij om de verdediging van een economisch belang, dat de betrokken groep veiliger achtte bij een voortgang van de integratie dan bij terugkeer naar een nationaalbeleid.

Zou de E.E.G. minder voordeel in het vooruitzicht hebben gesteld, zoals b.v. in in 1969 ten tijde van de saneringsvoorstellen van Mansholt, dan zou de balans weleens naar de andere kant hebben kunnen doorslaan.

Muth heeft een deel-studie van de politieke integratie gemaakt die soms wat breedvoerig is maar zeer goed leesbaar. Er kunnen geen overdonderende conclusies voor de theorie der politieke integratie uit worden getrokken maar de studie is daarvoor wel een zeer nuttige bouwsteen.

M. L. de Heer

Ch. Boasson, Approaches to the Study of International Relations; tweede druk, met een voorwoord door Prof. Dr. B. V. A. Röling, Serie Polemologische Studiën nr. 2.

Assen (Kon. van Gorcum), 1972, -126 p., f 14,—.

Ch. Boasson, A Prologue to Peace Research; met een inleiding door Julius Stone. Amsterdam (North-Holland Publishing Company), 1971,

-78 p., z.p.

I — De tweede druk van Boassons *Approaches to the Study of International Relations* bestaat uit twee delen: een vrijwel ongewijzigde herdruk van de eerste uitgave (98 p.) en een 'Postscript' (24 p.). De schrijver zelf merkt hierover op: 'This study, which appeared in 1963, was sold out in 1968. Early in 1970 the publishers expressed their desire to have a new edition prepared. This undertaking, which necessitates considerable rethinking and an extensive new elaboration of text and notes, is still in the planning stage. The present intermediate solution — an unaltered re-edition with a postscript — signifies, naturally, that I still endorse most of the original text'. (p. 99)

Het is de vraag of dr. Boasson en de uitgever er goed aan gedaan hebben deze

tweede uitgave op bovengenoemde wijze op de markt te brengen. Naar mijn mening was het nuttiger geweest inderdaad de tijd te nemen voor een 'considerable re-thinking and an extensive new elaboration'. De ontwikkelingen in de sociale wetenschappen van de laatste tien jaar geven daar zeker aanleiding toe.

De belangrijkste twee onderdelen van Boassons boekje zijn de hoofdstukken, waarin hij achtereenvolgens een aantal 'klassieke' benaderingen van de internationale betrekkingen en een aantal meer 'moderne' benaderingen bespreekt. Bij de klassieke benaderingen besteedt hij aandacht aan diplomatie, geografie, geschiedenis, recht en pacifisme als invalshoeken; bij de nieuwe benaderingen aan economie, politiek en sociologie.

Daaraan voorafgaand bevat de studie twee inleidende hoofdstukken die een 'filosofisch voorwoord' en enkele gedachten over theorie en internationale betrekkingen behelzen. Het boekje wordt besloten met enkele opmerkingen over methodologie, en het bovenvermelde naschrift.

Deze vijf onderdelen zij elk helder geschreven, en — binnen het beperkte aantal pagina's — informatief. Op grond van de omvang van het boekje mag de lezer geen diepgaande beschouwingen verwachten. Gegeven het jaar van publikatie (1963) blijkt de schrijver op de hoogte van belangrijke sociaal-wetenschappelijke problemen en ontwikkelingen. Anno 1972 kan men zich hierover op grond van de onderhavige tekst geen oordeel vormen.

Het naschrift van 23 bladzijden is noodzakelijkerwijze selectief, en derhalve nogal brokkelig en versnipperd. Het geeft ook geen uitsluitsel op de vraag of de schrijver bij een herziening de opzet van zijn studie zou handhaven.

Boasson beschouwt de bestudering van de internationale betrekkingen namelijk als interdisciplinaire wetenschap. Bij deze opvatting teken ik aan, dat zij thans voorbij zou gaan aan de ontwikkeling van de laatste jaren, waarbij de leer der internationale betrekkingen — wanneer de discussie een afgrenzing en indeling van wetenschappen betreft — gerekend wordt tot de politikologie.

Hoewel Boasson stelt: '... at present the theoretical outlook in International Relations is essentially that of Political Science' (p. 72) vraagt hij zich eveneens af 'whether this 'political' approach is perhaps a basic mistake' (p. 74).

Op deze vraag krijgt de lezer geen duidelijk antwoord. Ik vermoed dat Boasson met de opmerking: 'Part of the answer is supplied by the extension of political science towards the background of political decisions, environments and the so-called 'feedback' of all these phenomena', de voorkeur geeft aan bespiegelingen over veelzijdige benaderingen boven het trekken van enkele duidelijke lijnen.

De kwestie van de opzet van een dergelijk oriënterende studie vormt voor mij het belangrijkste punt van kritiek, en bepaalt tevens of deze studie, ook in herziene vorm, zelf tot een 'traditionele benadering' van de internationale betrekkingen blijkt te behoren. Het in de aanhef weergegeven beleid met betrekking tot deze tweede druk lijkt mij weinig zinvol.

II — Voor Boasson bestaat er weinig verschil tussen 'Peace Research' en 'International Relations'. Hij geeft daar blijk van in *Approaches to the Study of International Relations*: 'To say the least, peace research and international relations theory originated in the same set of problems' en: '... peace research and international relations theory are almost identical' (p. 103).

Met deze opvatting geeft de schrijver nogmaals eerder blijk van zijn visie dat internationale betrekkingen, interdisciplinair bestudeerd moeten worden, dan

dat hij veel zegt over peace research (polemologie). Hij doet dat wel elders in het boekje *Approaches* en wijdt aan het onderwerp voorts een afzonderlijk geschrift: *A Prologue to Peace Research*.

Daarin besteedt hij aandacht aan een drietal zaken: Een kritiek op enkele vooronderstellingen in het vredesonderzoek waarbij hij wijst op de noodzaak van een sociaal-wetenschappelijke methodologie; een kritiek op een aantal houdingen tegenover het vredes-probleem, namelijk pacifisme, fatalisme, traditionalisme, anti-traditionalisme, en legalisme; en een keuze van enkele 'topics': onderwijs, politiek en institutionele verandering.

Ook hier vallen de helderheid en de beschouwende stijl op.

In dit boekje worden echter nauwelijks begrippen en theorieën besproken. Hoewel in 1971 geschreven, schenkt het bijna geen aandacht aan de nieuwste literatuur en de jongste ontwikkelingen.

Juist op het terrein van de 'peace research' zijn de discussies over theorievorming en wetenschapsbeoefening in het algemeen de laatste jaren flink opgeleefd. Het voorbijgaan aan deze ontwikkelingen acht ik een tekort.

De schrijver zit met deze uitgave op een golflengte, die mij niet aanspreekt, omdat de lezer weinig nieuwe wegen worden gewezen. Dit is betreurenswaardig, te meer omdat uit *'Approaches'* blijkt dat Boasson wel op de hoogte is van de jongste debatten in de 'peace research' — al gaat hij er ook daar (p. 100) nauwelijks diepgaand op in. *A Prologue to Peace Research* is een op zich zelf goedgeschreven essay, dat de pretentie een proloog te zijn voor mij niet waarmaakt, omdat het slechts gedeeltelijk inleidend is en aan recente ontwikkelingen voorbij gaat.

Behalve op het vlak van de goede voorbeelden van opbouw, stijl en taalgebruik, voegen deze beide geschriften weinig toe aan de inleidende literatuur over internationale betrekkingen en 'peace research'.

D. M. Schut

George Lichtheim Imperialism

London, (Allen Lane The Penguin Press), 1971, -183 p., £ 1,80

Nieuwsgierigheid naar dit boek wordt gewekt door een korte, juichende bespreking in Vrij Nederland (29-7-72) door Bart Tromp: 'De analyse van het imperialisme terug van weggeweest'. Hebben de laatste vijftig jaar weinig kwalitatieve verbeteringen opgeleverd van de analyse van het imperialisme, dan is dat veranderd nu Lichtheim een korte bijdrage aan de discussie heeft geleverd, die bovendien een 'waar genot om te lezen' is; aldus Tromp. Dat belooft dus nogal wat: Lichtheim in de rij met Hobson, Schumpeter, Lenin en Kautsky.

Lichtheim zelf lijkt bescheidener in zijn opzet. De eerste zin van het boek luidt dat het onderhavige essay niet bedoeld is als een intellectuele oefening maar als een bijdrage aan de voortdurende politieke discussie over imperialisme. Desondanks wordt in de inleiding (pp 3-12) een zware probleemstelling geformuleerd: welke feitelijke relaties geven aanleiding tot het verschijnsel van hegemoniale macht? Daarbij wordt imperialisme dan gedefinieerd als de relatie tussen een heersende macht en degenen die daaraan onderworpen zijn. Later (p. 25) wordt daar nog als vraagstelling aan toegevoegd: is er iets in de idee 'imperium' dat onafhankelijk is van de begripsvorming welke in verschillende tijden en voor verschillende doeleinden werd ondernomen? Zo verhaalt hoofdstuk II (pp 13-23)